

quod, relictis temporibus et neglectis majorum suorum manibus, hominum mortuorum busta stulto frequentarent. Hinc martyres quosdam Punicis vocabulis insignitos ludibrio exponit, *Mygdonem* seu *Migginem*; *Sanaem*, *Lucitam*, et præ omnibus *archimartyrem Namphanionem*. Per *Namphanionem* quis hic denotetur, haud facilis est conjectura, nec a quoquam id tentatum memini. Si in re obscura conjectare fas erit, non alium quam Christum Dominum nostrum designari putem: partim quod *archimartyr* appellatur, qui modo scilicet eminentiori præ aliis martyribus, pro religione a se instituta passus est; partim quod cum alii huic vel illi numini præferantur: *Hunc*, inquit, *proh nefas! diis immortalibus prætulere Christiani*; partim denique quod interprete Augustino in litteris responsoriis, *Namphanio* lingua Punica nihil aliud significet quam *boni pedis* hominem, id est, *cujus adventus afferat aliquid felicitatis; sicut solemus dicere secundo pede introisse, cuius introitum prosperitas aliqua secuta sit*. Quod Domino nostro apprime convenit, qui optato pede in mundum venit, et obambulavit *εὐεργετῶν*. De quo propheticum illud imprimis dictum est: *Quam pulchri super montes sunt pedes prædicantis pacem, annuntiantis bonum, prædicantis salutem!* Nescius non sum in Martyrologio Romano Julii 4 celebrari memoriam S. Namphanionis martyris et sociorum, *quos ille roboravit ad pugnam et ad coronam provexit, quique Mauritani in Africa passi sunt*. Verum hæc omnia, ex his

ipsis epistolis desumpta esse quis non videt? quin et in notis suis discrete fatetur illustrissimus Baronius. Concludit Maximus, solemniformula, *Dii te servent, per quos et eorum, atque cunctorum mortalium communem Patrem, universi mortales, quot terra sustinet, mille modis concordia discordia veneramus et colimus*. His respondens Augustinus epistola sequenti, hominem acerrime perstringit, ostenditque si ludicra agere vellet, se par pari referre posse; hominem vero graviter monet ut in hoc argumento serio versetur; paratum se fore, de his pro argumenti dignitate disceptaturum. Claudit epistolam his verbis: *Ne te hoc lateat, et in sacrilega convicia imprudentem trahat, scias a Christianis catholicis, quorum in vestro oppido etiam Ecclesia constituta est, nullum coli mortuorum, nihil denique ut numen adorant, quod sit factum et conditum a Deo, sed unum ipsum Deum qui fecit et condidit omnia*. De tempore quo scriptæ sint hæc epistolæ non constat. Referunt eas novissimi editores ad annum 390, cum sequenti idolorum cultus imperatorum lege prohibitus sit. Sed nullum inde duci potest argumentum, cum non hoc modo, sed et quovis fore anno sequenti Constitutiones imperiales hac de re latæ sint; ut in codice Theodosiano videre est, nempe ann. 392, 395, 396; anno 399 quatuor, quarum duæ ad Africam proprie spectant, iterumque anno 408, ne ulterius pergam. Habentur hæc epistolæ edit. noviss. 16, 17, in vulgaribus editionibus num. 43, 44.

MAXIMI EPISTOLA AD S. AUGUSTINUM.

Vide hanc epistolam inter Augustinianas, sub numero 16, tomo XXXIII nostræ Patrol., col. 81. EDIT.

ANNO DOMINI CCCLXII.

MAMERTINUS.

DE AUCTORE PANEGYRICI ET QUO TEMPORE AC LOCO HABITUS SIT.

Mamertinus, a Juliano Augusto consul factus, hac oratione principi gratias agit. Pronuntiata est anno Christi 362, cum, ut ex fastis apparet, consulatum gereret Nevita collega. Quis porro Mamertinus ille fuerit, ex qua patria oriundus, nullibi, quod sciam, proditum est. Ego facile putem hunc Messana oriundum fuisse; sic enim Messanenses propter Mamertinos hospitio exceptos dicti sunt Mamertini. Ejus mentio fit in variis locis apud Ammianum, lib. vi, lib. XXI, lib. XXIII. Atque etiam ipse de se non semel loquitur hoc in Panegyrico; ex quibus locis omnibus constat Mamertinum præfectum ærario fuisse, tum

præfectum prætorio per Illyricum, in cujus provinciæ administratione peculatus reus absolutus est, ac tandem a Juliano consul factus. An vero Mamertinus hic idem fuerit atque ille cui panegyrici 2 et 3 Maximiano dicti attribuuntur, neque velim affirmare, ut ad hos panegyricos observavi, propter spatium septuaginta annorum inter illorum et hujus panegyrici tempora; neque ausim prorsus negare, nam tum cum hanc orationem dixit admodum senex fuisse videtur, ut constat ex paneg. num. 17: *Sed a teneris annis ab ætate puerili ad hanc usque canitiem consulatus amore flagravi*.

SYNOPSIS PANEGYRICI.

IN EXORDIO.

Reddit rationem cur pro præfectura ærarii et præ-

tura cum Juliano imperatori gratias hucusque non egerit, id agere consul aggrediatur. Quod nempe in

prioribus dignitatibus imperator aut suæ aut publicæ utilitatis rationem habere videri potuerit; in consularu vero dando ejus tantum, cui datus est.

DISTRIBUTIO.

Prima hujus orationis parte imperatoris virtutes recenset, altera pro accepto consularu gratias agit.

Pars prima. Perstringit ejus victorias, receptas ejus virtute Gallias, subactam pene omnem barbariam, num. 3. Iterum de Gallis tum a barbarorum vastitate, tum a judicium quibus subessent tyrannide et avaritia ereptis, deletos Germanos, jus restitutum, emendatos ejus virtutum exemplo mores, num. 4. Quæ omnia mirum quantum a Juliano Constantium alien rint, num. 5. Julianus in medio Illyrici sinu derepente adest, hic et ubique victor, n. 6. Istrum navibus transcurrit barbarorum terrore tanto, ut supplices veniam petant, num. 7. Ad Adriam, Tyrrenum, Mæotidem pugnat et vincit, Nicopolim instaurat, Eleusinam et alias Macedoniæ, Illyrici et Peloponnesi civitates restituit, num. 9. Patiens laboris bellici, castrensi cibo contentus, num. 12. Sibi asper, in alios facilis, sibi parcus, in alios liberalis,

num. 11. Castus, in castris perpetuus, num. 13. Sic peragrata victoriis Thracia de sublevanda Urbis annonæ penuria cogitat, num. 14.

Pars secunda. Imperatoris in se beneficium amplificat, quod consularu acceperit non meritis, quod in summa virorum bonorum copia, quod minorem magistratum petens, quod sine largitionibus et ambiendi labore, quod in tenui re et ambiendi ignarus, voti compos fieri nunquam potuisset, num. 15. Quod uno eodemque anno ærarii publici cura, præfectura et consularu insignitus sit, num. 22. Redit ad commemorationem virtutum imperatoris, cujus in fovendis litteris revocandisque artibus studium commendat, num. 23; in omnium animis sibi conciliandis industriam, num. 25; in eligendis amicis prudentiam, in eosdem fidem, num. 26; in summo honorum apice modestiam, in condonandis injuriis clementiam, num. 27; ac præcipue singularem in se et collegam humanitatem.

IN FINE.

Denique accepti a tanto imperatore beneficii nunquam futurum se immemorem pollicetur, num. 31.

MAMERTINI GRATIARUM ACTIO JULIANO AUGUSTO.

I. Etsi scio te, imperator, et cunctos ^a qui consilium tuum participant posse mirari quod nunc deum gratias agere exorsus sum, quasi beneficia in me tua ¹ cœperint a consularu, fatebor tamen ^b quod ingenii (cujus me prænitet) conscius, etiam nunc tacere voluissem, et prorumpens licet hujus muneris gaudium intra arcanæ lætitiæ conscientiam coercere. Sed sive errorem nostrum, sive consilium congesta et coacervata in unum beneficia vicerunt; atque in id redegerunt ^c necessitatis ambiguum, ut mihi aut indiserti, aut ingrati esset fama subeunda: malui eloquentiam potius quam pietatem erga te officiumque meum desiderari. Et sane in his honoribus quibus

¹ Jam Mamertinus ærarii præfecturam a Juliano Augusto acceperat, jam prætorio per Illyricum præfectus fuerat, cum consularu veluti tot honorum cumulus accessit. Quare infra, num. 21: *Cum me propter tantillum innocentiae meritum uno in anno ter videat honoratum.*

² Id est, publicam pecuniam in Saturni templo repositam. Ærarii præfectos ab Augusto primum institutos addunt, Suetonius in *Augusto*, cap. 49, et Dio. lib. LV.

³ Vere, an injuria? haud scio Mamertinum peculatus reum ab Avitiano delatum tradit Ammianus lib. XXVII.

me prius honestaras, minor esse causa ad agendas gratias videbatur. Nam cum me ² ærarium publicum curare voluisti, cum quærerer virum animi magni adversus pecuniam, liberi adversus offensas, constantis adversus invidiam, me, ³ qui tibi viderer ejusmodi, delegisti: idque eo tempore quo exhausta provinciæ partim deprædatione barbarica, partim non minus exitiabilibus quam pudendis præsentium rapinis ulro opem imperatoris exposcerent, milites sæpe anteaclis temporibus ludo habiti cum præsens stipendium flagitarent, quoquo modo videbar honorem onere pensare. At cum me ⁴ prætorii præfecisti, et provincias de te egregie meritas meæ fidei

⁴ Ante Constantini tempora præfectus prætorii dicebatur, qui militibus iis præerat, quos imperator in sui custodiam allegerat. Postquam vero prætorii cohortes pro Maxentio turbas excitassent, post casum tyrannum, hæc dignitas penitus a Constantino sublata est, et orbe Romano in quatuor partes seu dioceses diviso, quatuor præfecti prætorio creati, qui singulis præessent: quorum unus prætorio Galliarum, alter prætorio Italiæ, tertius prætorio Illyrici, quartus prætorio Orientis præfectus dicebatur. Mamertinum præfectum prætorio per Illyricum fuisse ait Ammianus lib. XXII.

INTERPRETATIO

^a Qui tibi sunt a consiliis.

^b Quod conscius tenuitatis ingenii mei cujus me piget.

^c Necessitatis angustias.